

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-22>

УДК 343.14(477)

Я. В. ЦІМУРА

аспірант юридичного факультету

E-mail: yaromyrtsimura@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0133-9335>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Харків, 61000, майдан Свободи 4

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Проблеми доказування у кримінальному процесі ось уже багато років займають розум дослідників, фактично активізація наукових пошуків у цій царині знань розпочалась одразу із становленням власне науки кримінального процесу та появою перших наукових праць. Попри це, багато проблем залишаються невирішеними – це судження цілком стосується й проблеми інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі.

Короткий зміст результатів дослідження. У статті розглянуто сучасні наукові підходи до інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі з точки зору загальнотеоретичних положень систематизації права. Визначено прогалини в існуючих дослідженнях щодо вирішення цієї проблеми у роботах сучасних вчених. Піддано критиці відомі наукові підходи до інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі. Сформульовано авторську позицію щодо місця сукупності процесуальних норм, які регулюють суспільні відносини, що регулюють підстави порядок та наслідки визнання доказів недопустимими.

Висновки. Підтримано наукову позицію щодо виокремлення кримінального процесуального доказування як підгалузі кримінального процесу та його складових інститутів, норми яких регулюють окремі елементи доказування, у тому числі допустимість доказів. Окреслено доцільність розгляду правових норм, які регулюють питання недопустимості доказів як складової інституту допустимості доказів у кримінальному процесі, що в свою чергу є складовими доказового права кримінального процесу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *кримінальний процес, система права, галузь права, підгалузь права, інститут права, субінститут права, норма права, докази, доказування, недопустимість доказів.*

Як цитувати: Цімура Я. Проблеми інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право».* 2024. Вип. 38. С. 201-207. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-22>

In cites: Ya. V. Tsimura (2024) Problems of institutionalization of inadmissibility of evidence in criminal procedure of Ukraine. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (38), P. 201-207. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-22> (in Ukrainian)

Вступ. Як вірно зазначається у науковій літературі сучасності, допустимість чи недопустимість фактичних даних у кримінальному провадженні є оціночним поняттям та знаходиться у площині розумової діяльності учасників кримінального провадження. Останнє, як зазначається у ст. 94 КПК України, зводиться до оцінки слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом можливості їх використання для підтвердження чи спростування окремих фактів чи їх сукупності, які мають значення для кримінального провадження, у такому кримінальному провадженні. Загальним критерієм цієї оцінки є відповідність джерел, процедури та суб'єкта їх збирання вимогам кримінального процесуального законодавства. При цьому, законодавство визначає як

загальне поняття допустимості та недопустимості доказів, окреслює критерії, за якими повинна здійснюватися згадана їх оцінка та визначає належну процедуру доказування у кримінальному провадженні.

Отже, питання допустимості чи недопустимості доказів є частиною предмета кримінального процесуального регулювання, себто правового регулювання, а акти кримінального процесуального законодавства у такому разі слід розглядати як джерела правового регулювання допустимості та недопустимості доказів у кримінальному процесі. На це вказують цілком обґрунтовані, на нашу думку, висновки ряду сучасних дослідників, які відстоюють позицію правової інституалізації допустимості доказів у кримінальному процесі.

Стан наукової розробки проблеми.

Проблеми недопустимості (допустимості) доказів у кримінальному процесі були предметом досліджень

Г.П. Власової, В.І. Галагана, Ю.М. Грошевого, В.С. Зеленецького,

А.В. Іщенко, Є.Г. Коваленка, Г.К. Кожевнікова, А.А. Козленка, В.О. Коновалової, В.С. Кузьмічова, В.К. Лисиченка, Л.М. Лобойка, В.Г. Лукашевича,

Є.Д. Лук'янчикова, А.О. Ляша, В.Т. Мальяренка, М.М. Михеєнка, О.Р. Михайленка, В.Т. Нора, О.С. Осетрової, Д.П. Письменного, М.А. Погорецького, З.Д. Смітійенко, В.А. Смирнова, С.М. Стахівського, О.Ю. Татарова, В.М. Тертишника,

В.В. Тютюнника, Л.Д. Удалової, В.П. Шибіка, М.Є. Шумила, О.Г. Яновської та ін. Однак, існуючі розбіжності у поглядах науковців породжують дискусію щодо інституалізації як кримінального процесуального доказування в цілому, так і можливості існування в його рамках окремих інститутів та субінститутів, сукупність процесуальних норм яких регулюють окремі складові доказування у кримінальному провадженні, зокрема й недопустимість доказів. Основною перепорою на шляху вирішення вказаної проблематики є нерозв'язаність згаданих ідей щодо інституалізації недопустимості (допустимості) доказів у кримінальному процесі: тобто у наукових дослідженнях ці позиції, як правило фіксуються, але не знаходять подальшої детальної аргументації.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення місця у системі кримінального процесу норм, що регулюють підстави, порядок та наслідки визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні. Серед завдань дослідження було поставлено наступне: аналіз існуючих підходів до інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі, їх критична оцінка, виокремлення прогалин та недоліків у наукових поглядах та формування власних обґрунтованих висновків.

Основні результати дослідження. Кримінальні процесуальні норми, які регулюють процедуру недопустимості доказів у кримінальному провадженні, очевидно, складають власну відокремлену групу. Зокрема, такі науковці як

В.В. Тютюнник стверджує про існування інституту допустимості доказів та надає його визначення як відносно відособленого комплексу нормативних приписів, спрямованих на забезпечення законності отримання доказів, здатних підтверджувати обставини, які мають

значення для кримінального провадження, що уможлиблює їх використання при прийнятті процесуальних рішень [1, с. 10].

Недопустимість доказів як процесуальний інститут визначає В.А. Смиронов, який розглядає його як сукупність норм кримінального процесуального права, які регулюють підстави, порядок та наслідки визнання фактичних даних недопустимими як доказів [2, с. 21]. Оперує поняттям інституту недопустимості доказів й О.С. Осетрова. У своєму дослідженні вчена зазначає, що однією з найбільш значущих новел КПК України вважається інститут недопустимості доказів. Його призначення – контроль над ступенем втручання у сферу прав і свобод осіб, які залучаються до кримінального провадження, у межах суворо регламентованих дій уповноважених органів і посадових осіб. Інститут недопустимості доказів – важливий та дієвий інструмент, що забезпечує дотримання прав і свобод особи у кримінальному процесі, – він унеможлиблює використання у кримінальному процесі доказів, які не мають юридичної сили, відтак вони не можуть бути покладені в основу обвинувачення та використовуватись у доказуванні [3, с. 4, 33].

М.А. Погорецький стверджує, що вимоги, які ставляться законом до процесу отримання доказів, становлять інститут процесуальної допустимості, який полягає в тому, що належні до кримінального провадження фактичні дані повинні бути одержані із встановленого законом джерела, уповноваженим на це суб'єктом кримінального процесу і закріплені у спосіб, вказаний у кримінальному процесуальному законі [4, с. 487-488, 490-491].

Але існують й інші погляди на цю проблематику. Так, А.А. Козленко вказує на існування інституту належності та допустимості доказів у кримінальному провадженні. Поряд із цим, згадує і про існування інституту допустимості доказів, та більше того - інституту недопустимості доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини [5, с. 15, 56, 127].

Вказані розбіжності у поглядах дослідників викликають потребу в визначенні співвідношення згаданих понять. Навіть, попередній їх огляд вказує на відмінності у змісті, який у них вкладається.

Аналіз згаданих наукових позицій вказує на відсутність єдиного погляду на співвідношення дуже близьких за змістом понять «інститут допустимості» та «інститут недопустимості» доказів. Закономірно це породжує проблему співвідношення цих категорій, про розглянемо більш предметно.

Крім того, слід зазначити, що у кримінальній процесуальній доктрині та теорії доказування також застосовуються такі поняття як «інститут доказування» та «інститут доказів». Так, у навчальному посібнику «Докази та доказування у кримінальному провадженні» зазначається, що: «Будучи інститутами кримінального процесуального права, докази та доказування слугують його призначенню і підкоряються його принципам» [6, с. 7]. Л.В. Мелех згадує наявність єдиного інституту доказів і доказування [7]. Є.П. Коць, в свою чергу, стверджує про існування інституту кримінального процесуального доказування [8, с. 2]. Отже, виникає також питання й щодо співвідношення понять «інститут доказування» та «інститут доказів».

Крім того, у фаховій літературі зустрічаються й інші пропозиції щодо інституалізації окремих елементів кримінального процесуального доказування. Наприклад, І.О. Крицька вказує на існування інституту речових доказів, виокремлює основні етапи становлення цього інституту та визначає їх особливості [9, с. 153-155]. А.В. Столітній та І.Г. Каланча, в свою чергу зазначають про інститут електронних доказів у кримінальному процесі [10]. В решті решт,

Б.В. Шабаровський зазначає про існування групи інститутів доказового права, а допустимість доказів окреслює одним із цих інститутів [11, с. 11, 77].

На наше переконання проблема інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі та її вирішення, має важливе теоретичне та методологічне значення. Адже на сьогодні у вітчизняній кримінальній процесуальній науці не вироблено єдиної системи інституалізації доказування. Існуючі погляди виглядають хаотично та непов'язаними один із одними, виникає думка, що науковці окреслюють поняттям інститут у кримінальному процесуальному доказування усе, що виходить за межі одиничної правової норми. Хоча, як вбачається слід вести мову про системний характер процесуальних інститутів доказування. А значить вони мають бути упорядковані та мати стійкі взаємозв'язки, створювати власну підгалузь. Наприклад, якщо розглядати доказування в цілому у кримінальному процесі як інститут, то це унеможливило б погляди на його складові як інститути також. Мова повинна йти про якісь елементи меншого порядку.

Подальше дослідження окресленої проблематики неможливе без звернення до теоретичних положень щодо поняття та видів правових та, зокрема, процесуальних інститутів.

Серед дослідників теоретичних основ права панує судження, відповідно до якого під інститутом права розглядається сукупність відносно відособлених правових норм у рамках певної галузі (галузей) права, що регулюють певну групу (вид) взаємозалежних суспільних відносин [12, с. 304].

Інститут права розглядають як структурний підрозділ галузі права, що є дрібнішим у порівнянні з галуззю сукупність юридичних норм. У кожній галузі права можуть виділяти необмежену кількість інститутів. Через специфічні властивості інститут права виконує притаманне тільки йому регулятивне завдання і не має суперечити іншим структурним елементам системи права.

Серед ознак правового інституту виокремлюють такі: однорідність соціального змісту, юридична єдність правових норм, нормативна відособленість, повнота регульованих відносин.

Однорідність соціального змісту означає, що кожен інститут призначений здійснювати регулювання самостійної, відокремленої групи суспільних відносин або актів поведінки суб'єктів права. Юридична єдність правових норм вказує на те, що норми, які входять до змісту правового інституту, утворюють єдиний комплекс, виражаються в загальних положеннях, правових принципах, специфічних правових поняттях. Нормативна відособленість вказує на те, що правовий інститут існує відокремлено у нормах глава, розділів, частин, інших структурних підрозділах закону або іншого нормативно-правового акту. Повнота регульованих відносин як ознака правового інституту говорить про те, що інститут права включає такий набір норм (дефініцій, дозвільних, заборонних тощо), який покликаний забезпечувати безпрогальність регульованих ним відносин [13, с. 221].

У рамках інституту права також виділяються субінститути, під якими розуміють впорядковану сукупність юридичних норм, що регулюють конкретний різновид суспільних відносин, які перебувають у рамках певного інституту. [13, 221-222]. Тобто, субінститут права являє собою впорядковану сукупність норм права, яка регулює певний різновид суспільних відносин у межах інституту.

Підгалузь права, в свою чергу у теорії права є ширшим поняттям та визначається як сукупність однорідних правових інститутів певної галузі права, що регулюють певну споріднену сферу суспільних відносин [14, с. 169]. Вказне цілком вписується у визнану у теорії права структуру системи права, яку складають

наступні елементи: норма – субінститут – інститут – підгалузь права – галузь – система права, свого часу запропоновану О.С. Іоффе [15, с. 203].

Спираючись на висловлене та розвиток теоретичних вчень про систему права та її структуру, ми можемо констатувати певні умовиводи щодо інституалізації доказування у кримінальному процесі. В першу чергу слід визначитись із тим, що становить сукупність кримінальних процесуальних норм, які регулюють процедуру доказування у кримінальному процесі – підгалузь чи інститут кримінального процесуального права. З цього питання у літературі зустрічаються таке поняття як «доказове право». Це термін іноді визначають як систему юридичних норм, що регулюють мету, зміст, порядок, межі та правові засоби збирання, дослідження, перевірки, закріплення й оцінки доказів, обґрунтованість і вмотивованість висновків уповноважених органів у ході процесуального доказування [6, с. 10]. Застосування у загаданому визначенні такої ознаки як «система юридичних норм» вказує на те, що його автори вважають доказове право інститутом кримінального процесу.

Як підгалузь кримінального процесуального права визнає доказування

В.В. Вапнярчук, зазначаючи наступне: «Протягом її історичного розвитку (теорії доказів) мали місце різноманітні уявлення як щодо сутності кримінального процесуального доказування загалом, так і стосовно окремих його інститутів, категорій і понять [16, с. 11].

Погляди на доказове право як підгалузь кримінального процесу можна зустріти і в інших джерелах. Зокрема, зазначається, що потри те, що доказове право не має власного предмета правового регулювання, його норми регулюють досить специфічне коло суспільних відносин у сфері кримінального процесу, які складаються в процесі виявлення, збирання, закріплення, перевірки й оцінки доказів. Ця обставина, як і деякі особливості застосованого тут методу кримінально-процесуального регулювання, лежить в основі виділення доказового права в підгалузь кримінального процесуального права, що має свої специфічні інститути.

В своїй сукупності доказове право включає в себе норми, які встановлюють:

- мету і предмет доказування;
- поняття доказів, системи доказів, доказування;
- співвідношення доказування та допоміжних способів збирання інформації у провадженні;

- умови належності та допустимості доказів;

- зміст окремих сторін та етапів доказування (включаючи вихідні положення оцінки доказів);

- поняття способів доказування та системи цих способів; поняття слідчих та негласних слідчих дій по доказуванню і їх системи, особливості окремих дій; особливості збирання, перевірки, оцінки окремих видів доказів;

- компетенцію, повноваження і обов'язки сторін, які здійснюють доказування;

- права та обов'язки сторін, які беруть участь у доказуванні;

- особливості доказування по деяким категоріям кримінальних проваджень.

Доказове право поділяють на Загальну та Особливу частини. До Загальної частини доказового права відносяться норми, що регулюють поняття доказів та їх систему, доказування та його елементів, способів, мети і предмета доказування; норми, які регламентують належність доказів, вихідні положення оцінки доказів, перелік прав та обов'язків суб'єктів доказування. Особлива частина доказового права визначає завдання, порядок зміст слідчих та судових дій по доказуванню; особливості збирання, перевірки, оцінки окремих видів доказів та їх джерел; вказані особливості стосовно деяких категорій кримінальних проваджень [17, с. 6-8].

Отже, підгалузь права – це сукупність однорідних правових інститутів певної галузі права, що регулюють певну споріднену сферу суспільних відносин. А інститут права є вужчим за змістом поняттям та являє собою сукупність правових норм, що регулюють певну групу (вид) взаємозалежних суспільних відносин. Тому, говорячи про сукупність процесуальних норм як складових доказового права, його розглядають як інститут кримінального процесуального права, що видається помилковим. Як вірно зазначається у фаховій літературі, доказування займає центральне місце у кримінальному процесі, має наскрізний та стержневий характер. Якщо ж оцінювати за об'ємом сукупності кримінальних процесуальних норм, які регулюють процедуру доказування у кримінальному провадженні, то можна побачити, що вона є дуже об'ємною і не обмежується главою 4 КПК України «Докази і доказування», яка складається із 20 статей. Наприклад, питання недопустимості доказів регулюється також статтями 107, 223, 233, 271, 290 КПК України. Крім того, із позиції допустимості доказів норми кримінального процесуального законодавства, які регулюють проце-

дуру проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій фактично також становлять зміст доказового права. Тому більш правильним, на нашу думку є підхід, коли доказове право розглядають як підгалузь кримінального процесу, а не правовий інститут.

У такому разі складові доказування можуть формувати відокремлені правові інститути. У цьому відношенні слід підтримати тих науковців, які їх так і визначають. Зокрема, мова йде і про інститут допустимості доказів як сукупність норм, які регулюють однорідні суспільні відносини, які виникають відносно забезпечення законності отримання доказів.

У зв'язку із тим, що існування інституту допустимості доказів не викликає заперечень, виникає питання щодо місця у системі доказового права тієї сукупності кримінальних процесуальних норм, які регулюють суспільні відносини щодо підстав, порядку та наслідків визнання доказів недопустимими. Чи формують вони свій власний інститут або ж є складовою інституту допустимості доказів? Чи відповідають ці норми ознаці однорідності соціального змісту настільки, щоб їх виокремити від норм допустимості доказів? Частково так, але, на нашу думку не настільки, щоб розривати цю підгрупу від групи правових норм допустимості доказів. Вони нерозривно пов'язані, хоча за своїм змістом становлять певний антипод, адже якщо перші визначають те, яким вимогам має відповідати фактичні дані, для того, щоб набути юридичного значення доказу, тоді як другі визначають наслідки невідповідності фактичних даних таким вимогам. Однак, таке їх співвідношення лише вказує на наявність між ними діалектичного зв'язку, єдності. Тому, слід говорити про те, що навпаки, вони утворюють єдиний комплекс норм. При співвідношенні цих понять, допустимість має переважне значення, адже, врешті-решт, метою кримінальної процесуальної діяльності є збирання саме допустимих доказів, саме тому мова повинна йти саме про інститут допустимості доказів як головної категорії.

Однак, на нашу думку, наявні відмінності все ж впливають на особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів, що дозволяє їх виокремити у відносно

самостійну підгрупу, яка відповідатиме поняттю «правовий субінститут» - тобто являє собою складову інституту допустимості доказів.

Поряд із цим, про інституалізацію недопустимості доказів також можна вести мову і на рівні наукової категорії. Тобто, - це поняття на теоретичному рівні можна розглядати як систему наукових знань про недопустимість доказів, яка розробляється та існує в рамках теорії доказування та кримінального процесу як науки в цілому, та які складають наукову концепцію. І тут слід сказати, що об'єм наукових знань про недопустимість доказів є набагато ширшим, аніж зміст кримінальних процесуальних норм, у яких ці питання регулюються неповно.

Так само можна розглядати цю категорію і з позиції діяльнісного підходу, як певну сферу соціальної діяльності суб'єктів кримінального процесу, яка пов'язана із визнанням доказів недопустимими.

Висновки. У зв'язку із зазначеним, ми не підтримуємо висловлені у науці підходи до характеристики недопустимості доказів як інституту кримінального процесу (В.В. Тютюнник, В.А. Смирнов, О.С. Осетрова). На нашу думку слід говорити про наявність субінституту недопустимості доказів, де питання недопустимості є нерозривно пов'язано із допустимістю доказів та змістовно входить до інституту допустимості доказів, який в свою чергу є частиною підгалузі доказового права кримінального процесу.

Щодо поєднання норм, які регулюють суспільні відносини стосовно належності та допустимості доказів у єдиний інститут доказового права (А.А. Козленко), слід наголосити на спірності такого підходу. Хоча, як вбачається, не можна дискутувати про те, що згадані властивості доказів взаємопов'язані, і, як часто у літературі стверджується, що неналежність доказів виключає їх допустимість, все ж таки ці категорії є відмінними, несуть у собі відмінний зміст та сутність. Саме тому більш правильним, на нашу думку, є їх розмежування, та, відповідно, розмежування норм, які регулюють пов'язані із ними кримінальні процесуальні відносини в окремі інститути процесуального доказування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тютюнник В.В. Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обгрунтованого вироку суду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 220 с.
2. Смирнов В.А. Допустимість як критерій оцінки доказів у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2021. 240 с.
3. Осетрова О.С. Визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 216 с.

4. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Харків: Ар-сіс ЛТД, 2007. 576 с.
5. Козленко А.А. Належність та допустимість доказів у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 190 с.
6. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 272 с.
7. Мелех Л.В. Правова характеристика інституту доказів і доказування закордонних країн. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. Вип. 1. С. 252-261.
8. Коць Є.П. Доказування під час досудового розслідування кримінальних проваджень про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: дис. ... докт. філос. за спец. 081 – Право. Львів, 2022. 222 с.
9. Крицька І.О. Становлення інституту речових доказів на українських землях: основні етапи. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Вип. 33. Т. 2. С. 153–157.
10. Столітній А.В., Каланча І.Г. Формування інституту «електронних доказів» у кримінальному процесі України. Проблеми законності. 2019. Вип. 146. С. 179-191.
11. Шабаровський Б.В. Перевірка доказів у кримінальному процесі України : дис ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2019. 217 с.
12. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2010. 520 с
13. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. Видання друге. Харків: ТОВ «Одісей», 2008. 432 с.
14. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с
15. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
16. Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Харків: Юрайт, 2017. 408 с.
17. Омельченко О.Є, Форостяний А.В., Ключник К.П. Фондова лекція з навчальної дисципліни «Теорія судових доказів». Тема 1 «Поняття і зміст теорії судових доказів у кримінальному процесуальному праві». Київ: НАВС, 2013. 29 с.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2024

Стаття рекомендована до друку 01.11.2024

Ya. V. TSIMURA

PhD Faculty of Law

E-mail: yaromyrtsimura@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0133-9335>

V. N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, 61022, Svobody square,4

PROBLEMS OF INSTITUTIONALIZATION OF INADMISSIBILITY OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEDURE OF UKRAINE

ANNOTATION. *Introduction.* The problems of evidence in criminal procedure have been occupying the minds of researchers for many years now, and in fact, the intensification of scientific research in this area of knowledge began immediately with the establishment of the science of criminal procedure itself and the appearance of the first scientific works. Nevertheless, many problems remain unresolved, and this statement fully applies to the problem of institutionalization of inadmissibility of evidence in criminal procedure.

Summary of the main results of the study. The article examines modern scientific approaches to the institutionalization of inadmissibility of evidence in criminal proceedings from the perspective of the general theoretical provisions of law systematization. The author identifies the gaps in the existing research on solving this problem in the works of modern scholars. The author criticizes the well-known scientific approaches to the institutionalization of inadmissibility of evidence in criminal procedure. The author formulates the author's position on the place of a set of procedural rules governing social relations regulating the grounds, procedure and consequences of inadmissibility of evidence.

Conclusions. The author supports the scientific position that criminal procedural evidence is a sub-branch of criminal procedure and its constituent institutions, the rules of which regulate certain elements of evidence, including the admissibility of evidence. The author outlines the expediency of considering the legal provisions which regulate the issue of inadmissibility of evidence as a component of the institute of admissibility of evidence in criminal procedure, which in turn are components of the law of evidence in criminal procedure.

KEY WORDS: *criminal procedure, system of law, branch of law, sub-branch of law, institute of law, sub-institute of law, rule of law, evidence, proof, inadmissibility of evidence.*

REFERENCES

1. Tiutiunnyk V.V. (2021). Institute of admissibility of evidence as a guarantee of a lawful and reasonable court verdict: Candidate of Laws (PhD): 12.00.09. Kharkiv. 220 p. (In Ukrainian).
2. Smirnov V.A. (2021). Admissibility as a Criterion for Evidence Evaluation in Criminal Proceedings: Candidate of Laws (PhD): 12.00.09. Kharkiv. 240 p. (In Ukrainian).
3. Osetrova O.S. (2016). Recognition of Evidence as Inadmissible in Criminal Proceedings: Candidate of Law Degree: 12.00.09. Kyiv. 216 p. (In Ukrainian).
4. Pogoretskyi M.A. (2007). Functional purpose of operational and investigative activities in criminal proceedings. Kharkiv: Ar-cis LTD. 576 p. (In Ukrainian).
5. Kozlenko A.A. (2016). Belonging and admissibility of evidence in criminal proceedings: PhD: 12.00.09. Kyiv. 190 p. (In Ukrainian).
6. Blahuta R.L., Hutsuliak Y.V., Dufeniuk O.M. and others (2018). Evidence and Proof in Criminal Proceedings: a textbook. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. 272 p. (In Ukrainian).
7. Melekh L.V. (2016). Legal characteristics of the institute of evidence and proof of foreign countries. Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko. 2016. Issue 1. pp. 252-261. (In Ukrainian).
8. Kots E. P. (2022). Evidence during the pre-trial investigation of criminal proceedings on the creation of paramilitary or armed groups not provided for by law: Doctor of Philosophy, specialty 081 - Law. Lviv. 222 p. (In Ukrainian).
9. Krytska I.O. (2015). Establishment of the Institute of Material Evidence on Ukrainian Lands: Main Stages. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University: Series: Law. Uzhhorod: Helvetica Publishing House, 2015. Issue 33. Vol. 2. pp. 153-157. (In Ukrainian).
10. Stolitnyi A.V., Kalancha I.G. (2019). Formation of the Institute of "Electronic Evidence" in the Criminal Procedure of Ukraine. Problems of legality. Issue 146. p. 179-191. (In Ukrainian).
11. Shabarovskyi B.V. (2019). Verification of Evidence in the Criminal Procedure of Ukraine: Candidate of Laws: 12.00.09. Lviv. 217 p. (In Ukrainian).
12. Skakun O.F. (2010). Theory of Law and State: textbook. 2nd edition. Kyiv: Alerta. 520 p. (In Ukrainian).
13. Krestovska N.M., Matveeva L.G. (2008). Theory of State and Law: Elementary course. Second edition. Kharkiv: Odyssey LLC. 432 p. (In Ukrainian).
14. Topolevskyi R.B., Fedina N.V. (2020). Theory of State and Law: a textbook. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. 268 p. (In Ukrainian).
15. Theory of State and Law: textbook / [O. Bandurka, O. Holovko, O. Perederiy, et al. eds] (2018). Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs. Kharkiv. 416 p. (In Ukrainian).
16. Vapnyarchuk V.V. (2018). Theory and practice of criminal procedural evidence: a monograph. Kharkiv: Yurait. 408 p. (In Ukrainian).
17. Omelchenko O.E., Forostiany A.V., Kliuchnyk K.P. (2013). Fundamental lecture on the discipline "Theory of Judicial Evidence". Topic 1: "The concept and content of the theory of judicial evidence in criminal procedural law". Kyiv: NAVS. 29 p. (In Ukrainian).

The article was received by the editors 01.10.2024

The article is recommended for printing 02.11.2024